

Nr 728

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m.

(Lika lydande med motion nr 612 i Första kammaren)

Skattesystemet i vårt land är i sin uppbyggnad behäftat med avsevärda brister, till stor del beroende på att det tillkommit genom i tid skilda beslut, som icke i fråga om målsättning och konsekvens sammanfogats med varandra i tillräcklig utsträckning. Vad beträffar utformningen av statskatterna, som nu aktualiserats genom propositionen nr 14, bör enligt vår mening i första hand eftersträvas 1) bättre enhetlighet i skattesystemets uppbyggnad, 2) sänkning av det hårda skattetrycket, 3) en förbättrad avvägning efter skatteförmågan och 4) större hänsyn till produktivitetsviljan inom näringsliv och samhälle.

De i den förevarande propositionen föreslagna åtgärderna innebär en viss höjning av skattetrycket, som — om hänsyn togs till indextilläggen för folkpensionärerna och barnbidragshöjningen liksom till det aviserade förslaget om frivillig särbeskattning — nu kan beräknas till 260 milj. kronor per helt budgetår.

I fråga om avvägningen efter skatteförmågan betyder propositionen i första hand lättnader för de lägre inkomstgrupperna, dels genom schabloniseringen av kommunalskatteavdraget och dels genom de ändrade grunderna för beräkningen av folkpensionsavgift. Dessa åtgärder beaktar i väsentlig mån krav, som tidigare framförts från vårt håll. Men samtidigt innebär förslagen i propositionen en ökad marginalbeskattning för vissa mellaninkomstgrupper och en särskilt hård belastning för ensamstående i vissa inkomstlägen.

Naturligtvis innebär förslagen i propositionen om undantagande av näringslivets maskininvesteringar från omsskattehöjningen och om sänkning av progressionen inom den statliga inkomstskatten en viss hänsyn till produktivitetsviljan inom näringsliv och samhälle. Åtgärderna är emellertid — även med hänsyn till nulägets begränsade resurser — långt ifrån tillfredsställande.

När allmänna skatteberedningen fick direktiv om "att verkställa en omprövning av skattesystemet i dess helhet", avsågs härmed givetvis, att ett

enhetligare skattesystem skulle eftersträvas. Det förslag, som skatteberedningen framlagt, kan enligt vår mening i stor utsträckning sägas tillgodose detta syfte, även om vi därmed inte är beredda att ta ställning till alla detaljer i förslaget. Det kan i och för sig vara förklarligt, att regeringen inte nu ansett sig kunna lägga fram ett mera omfattande skattesystemförslag på grundval av skatteberedningens förslag. När regeringen nu valt att framlägga förslag om vissa detaljer i skattesystemet, visserligen i väsentlig utsträckning i linje med skatteberedningens intentioner, betyder detta bibehållande i stort sett av det lappverk, som vårt skattesystem måste sägas utgöra. Vi vill understryka angelägenheten av att detta inte får resultera i att frågan om större enhetlighet och konsekvens i skattesystemet skjutes på en mera avlägsen framtid.

Skattetrycket och anspråken på samhället

Det skattetryck som vi har måste betecknas som hårt — och sannolikt som ett av de hårdaste vid en relevant internationell jämförelse. Mer än tredjedelen av bruttonationalprodukten tas nu i anspråk för åtgärder och verksamhet genom det allmänna. För 25 år sedan rörde sig denna siffra mellan femtedelen och fjärdedelen. Utgifterna på statens driftbudget är i årets statsverksproposition upptagna till i det närmaste 26,4 miljarder kronor, en ökning i jämförelse med fjolårets statsverksproposition med drygt 4 miljarder kronor eller nära 20 procent. I mitten av 1950-talet höll sig statens driftbudget vid cirka 10 miljarder kronor. Utgifterna på totalbudgeten beräknas för 1965/66 nu till i det närmaste 28 miljarder kronor. Ökningen av statsutgifterna har obestriddligen varit både snabb och betydande.

De i propositionen nr 14 framlagda förslagen innebär, såsom framhållits, en viss skärpning av skattetrycket. Men inte minst måste i sammanhanget uppmärksamheten fästas vid den betydande höjning, som under de senaste åren skett i fråga om det kommunala skattetrycket. Den kommunala utdebiteringen torde nu få anges till i genomsnitt cirka 17:25 kronor per skattekrona. Bakom denna utgiftshöjning ligger i mycket stor utsträckning uppgifter, som ålagts kommunerna genom beslut av statsmakterna.

Självfallet är skattetrycket i huvudsak en fråga om vilka krav vi ställer på verksamhet från samhällets sida. Enligt vår uppfattning är kraven i nuläget i detta avseende mycket stora. Den solidaritetsprincip, som vi hävdar som självklar, innebär ökade socialpolitiska åtaganden från samhällets sida gentemot handikappade och ekonomiskt svaga grupper. Den nuvarande åldersfördelningen av befolkningen ställer ökade kostnadskrav inom folkpensioneringen. Av allt större vikt har det enligt vår mening blivit att samhället aktivt medverkar till högsta möjliga produktivitet inom det fria näringslivet. Härmed avser vi en förutsättningsskapande politik i form av insatser för t.ex. utbildningen och forskningen, inom lokaliserings- och ar-

hetsmarknadspolitiken liksom för vägupprustningen och kraftförsörjningen. Den tekniska utvecklingen befinner sig i ett skede, som ställer väsentligt ökade krav på samhället i fråga om förutsättningsskapande insatser.

Bakom utgiftsökningarna i årets statsverksproposition ligger i stort sett ändamål i linje med våra strävanden. Det gäller t. ex. det förbättrade stödet till barnfamiljerna. Den av regeringen nu förordade höjningen av folkpensionerna innebär godtagande av centerns och folkpartiets krav på årliga standardhöjningar för folkpensionärerna. Vi fäster också stor vikt vid ökade insatser för t.ex. en effektiv kommunalskatteutjämning och därvid en rimligare kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna, utbyggnaden av utbildningssystemet och det studiesociala stödet, en förbättrad sjukvård, en effektivare lokaliserings- och arbetsmarknadspolitik liksom också åtgärder för ett ökat bostadsbyggande. På väsentliga punkter har vi emellertid, såsom vi redovisar närmare i det följande, en annan målsättning och angelägenhetsgradering än regeringen.

Om man sålunda måste konstatera, att nuläget nödvändiggör ett förhållandevis högt skattetryck, innebär detta inte att vi finner situationen tillfredsställande. En konsekvent genomförd sparsamhet i den statliga verksamheten borde kunnat möjliggöra ett lägre skattetryck. Detta gäller inte minst kostnaderna för den statliga förvaltningsapparaten. Det är emellertid ofrånkomligt, att en sådan besparingsaktivitet — om den skall kunna leda till effektiva resultat — måste utgå från Kungl. Maj:ts kansli. Vad beträffar det kommunala skattetrycket, vars höjning nu måste betecknas som oroväckande, måste det i sammanhanget framhållas, att den av samhället befrämjade koncentrationen av näringsliv och bebyggelse till storstadsområdena i väsentlig grad bidragit till höjda utdebiteringar såväl i expansiv- som avfolkningsområdena. Med mera ambitiösa insatser för en aktiv lokaliseringspolitik hade sannolikt den kommunala utdebiteringen kunnat hållas på lägre nivå.

Med de anspråk, som vi ställer på samhället i fråga om såväl trygghetspolitiken för ekonomiskt svaga grupper som förutsättningsskapande insatser för ökad produktivitet i näringslivet, är det emellertid inte realistiskt att i nuläget tänka sig något mera betydande utrymme för sänkning av skattetrycket. Driftbudgetförslaget för 1965/66 utvisar visserligen enligt de beräkningar, som finansministern gjort, ett överskott på drygt halva miljarden kronor. Men detta ger inte en riktig bild av det statsfinansiella läget, eftersom överskottet synbarligen är resultatet av att höjningarna inom den indirekta beskattningen skall träda i kraft redan den 1 juli i år men sänkningarna inom den direkta beskattningen först med nästa års ingång.

Framför allt måste det givetvis framhållas, att det tillspetsade konjunkturläget nu, såsom vi utförligare diskuterar i det följande, omöjliggör en mera väsentlig sänkning av skattetrycket.

Realinkomstökningen för framtiden bör emellertid enligt vår mening ge

utrymme för såväl angelägna reformer i trygghets- och förutsättningsskapande syfte som en önskvärd sänkning av skattetrycket.

Statsbudgeten och konjunkturpolitiken

Med den omfattning, som statsbudgeten numera har, är den givetvis en mycket betydelsefull faktor ur konjunkturpolitisk synpunkt. I det nuvarande tillspetsade konjunkturläget måste så långt möjligt eftersträvas, att finanspolitiken inte får en expansiv verkan.

Särskilt angeläget är det att näringslivet får erforderligt utrymme på kreditmarknaden för nödvändiga investeringar för rationalisering och effektivisering av produktionsapparaten. Under fjolåret, då den nödvändiga åtstramningen i huvudsak söktes genom penningpolitiken, fick näringslivet sin upplåning på den reguljära kreditmarknaden reducerad med cirka en halv miljard kronor. Efter investeringsuppgången från 1958 fram till 1961 har de fasta industriinvesteringarna legat på ungefär oförändrad nivå i fyra års tid. En förnyad investeringsuppgång för industrien är, såsom finansministern också framhållit i finansplanen, nödvändig, om takten i produktionsökningen och vår internationella konkurrensförmåga skall kunna bibehållas. I finansplanen förutsättes, att industriens fasta investeringar i år skulle stiga med 6,5 procent.

För investeringar och utlåningsverksamhet på kapitalbudgeten behöver staten 1965/66 enligt statsverkspropositionen cirka 1,5 miljard kronor, som till cirka en halv miljard kronor skulle finansieras med det beräknade driftbudgetöverskottet och till resten — cirka 1 miljard kronor — med statlig upplåning. Naturligtvis är en statlig upplåning på 1 miljard kronor konjunkturpolitiskt inte tillfredsställande i det nuvarande tillspetsade läget. Skall kreditutrymme kunna skapas för de nödvändiga näringslivsinvesteringarna, får under inga förhållanden staten vidta åtgärder, som skapar ytterligare ökad trängsel på kreditmarknaden. Framför allt ur konjunkturpolitisk synpunkt är det sålunda nu angeläget, att statsutgifterna så långt möjligt hålles tillbaka.

Ändringarna i den indirekta beskattningen

De i propositionen nr 14 framlagda förslagen innebär en förskjutning från direkt till indirekt beskattning. Enighet har rätt om att en sådan förskjutning bör ske, vilket sedan också förordats av allmänna skatteberedningen.

Särskild vikt måste fästas vid frågan om den allmänna varuskattens inverkan på näringslivets investeringar. Såsom vi i det följande framhåller, bör omsättningsskatten vara så långt möjligt en ren konsumtionsskatt och sålunda inte drabba investeringarna i näringslivet. I nuvarande situation,

då det är särskilt angeläget att främja näringslivets investeringar, framstår lättnader för näringslivet i nämnda avseende givetvis som i hög grad önskvärda.

En viss hänsyn härtill har i propositionen tagits genom förslaget om att skatteunderlaget vid beräkningen av den allmänna varuskatten på näringslivets inköp av maskiner och inventarier skall reduceras till 60 procent. Detta kan i stort sett sägas innebära, att näringslivet i fråga om maskininvesteringarna undantages från den nu föreslagna omsskattehöjningen från 6 till 9 procent.

Det särskilda 10-procentiga avdraget för industriens maskininvesteringar, sammanlagt beräknat till en effekt av ca 100 milj. kronor, har emellertid upphört att gälla i och med utgången av år 1964. Näringslivets investeringar får alltså i år en hårdare skattebelastning än under fjolåret. I viss mån bör detta enligt vår mening kunna motverkas genom att skatteunderlaget för den allmänna varuskatten i fråga om näringslivets maskiner och inventarier beräknas till 50 procent av inköpskostnaden. Yrkande härom ställes i annan motion.

Förslaget i propositionen om höjning av skatten på bensin med 5 öre per liter medför en större fördyring än i fråga om den allmänna varuskattens område. Samtidigt står det emellertid klart, att vägupprustningen måste intensifieras ytterligare. Med hänsyn härtill är vi beredda att godta den föreslagna bensinskattehöjningen. Vi har i annan motion föreslagit höjning av väganslagen med cirka 63 milj. kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag, innebärande att de medel, som tillföres genom 5-öreshöjningen, direkt tas i anspråk för den angelägna vägupprustningen.

I propositionen har inte upptagits förslag om spritskattehöjning. Motionsledes har emellertid ett sådant förslag framförts, syftande till en justering motsvarande penningvärdeförsämringen sedan det tillfälle, då de nu gällande skattesatserna fastställdes. Enligt vår mening bör det särskilt från nykterhetspolitiska synpunkter vara självklart, att en allmän omskattehöjning inte bör genomföras utan samtidig höjning av spritskatten.

Cigarrettskattehöjningen med 2 öre per styck skall enligt propositionen träda i kraft den 1 juli 1965. Med den budgetpolitik vi förordar bör denna skattejustering gälla redan från den 1 april 1965. Härför talar även administrativa skäl. En höjning av cigarrettskatten från av oss förordat datum medför en inkomstökning för statsverket 1965/66 med 25 milj. kronor. Frågan om cigarrettskatten bör sålunda skyndsamt upptas till behandling av bevillningsutskottet.

Reformeringen av den direkta beskattningen

Såsom vi framhållit är det enligt vår mening angeläget, att de lägre inkomstgrupperna beredes skattelättnader. Förslagen i propositionen rörande

schablonisering av kommunalskatteavdraget och omläggning av folkpensionsavgiften är sålunda från denna utgångspunkt tillfredsställande.

De nya skatteskalor, som föreslås i propositionen för den statliga inkomstskatten, innebär en viss utjämning av progressionskurvan närmast över det proportionella skiktet. Finansministern medger, att kritiken mot den s.k. skattepuckeln varit befogad. Omläggningen av folkpensionsavgiften betyder en skattesats av 4 procent ovanför skalan för inkomstskatten upp till 30 000 kronor i beskattningsbar inkomst. Höjningen av maximiavgiften från 600 till 1 200 kronor träffar inkomstgrupperna över cirka 25 000 kronor och medför upp till ca 40 000 kronor det fulla 4-procentiga uttaget. I huvudsak kan marginalskatten sägas bli opåverkad av förslagen i propositionen. Vissa mellangrupper, särskilt bland de ensamstående, får dock med propositionen en skärpt marginalskatt.

En beskattning efter bärkraftsprincipen måste givetvis innefatta progression. En alltför hög marginalskatt har dock otvivelaktigt negativa konsekvenser för produktionen. Det är naturligt att en inkomsttagare är benägen att avstå från t.ex. en extra arbetsinsats, om nettoavkastningen enligt hans bedömning inte står i proportion till insatsen. Den skattepolitiska debatten under senare tid har till stor del gällt marginalskatteproblemet. Det torde inte kunna bestridas, att marginalskatten för stora grupper är så hög, att den negativt inverkar inte minst på viljan till extra arbetsinsatser. Det därmed minskade arbetskraftsutbudet är givetvis en otjänlig företeelse för näringslivet, när vi för den överskådliga framtiden måste räkna med knapphet på arbetskraft. Dessa negativa konsekvenser i fråga om arbetskraftsutbudet torde gälla inte minst beträffande gifta kvinnor, dvs. den grupp som måste betecknas som den mest betydande arbetskraftsreserven.

Allmänna skatteberedningen har med sitt förslag till skatteskalor tagit hänsyn till angelägenheten av en sänkt marginalbeskattning. Naturligtvis finns det inte i nuläget möjligheter att genomföra detta förslag. För undvikande av skärpta marginalskatter i följd av propositionen bör dock redan nu vissa ytterligare sänkningar av inkomstbeskattningens skattesatser kunna genomföras. Enligt vår mening bör skatteuttaget i inkomstskikten 16 000 kr.—40 000 kr. beskattningsbar inkomst för gift sänkas med en procentenhet utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Beträffande ensamstående inkomsttagare bör — utöver förslaget i propositionen — uttaget sänkas med två procentenheter i inkomstskikten 8 000 kr.—15 000 kr. och med en procentenhet i skikten 15 000 kr.—30 000 kr. Vårt förslag till skatteskala är alltså följande (i jämförelse med den nuvarande och den i propositionen föreslagna skalan):

Skala för statlig inkomstskatt

Gift skattskyldig beskattn. bar ink.	Nuv. skala	I prop. föresl. skala	Vårt försl.	Ändr. jfr. med prop.
1 000-tal kr.				
0— 12	10	10	10	—
12— 16	20	15	15	—
16— 20	30	22	21	—1
20— 24	38	27	26	—1
24— 30	38	34	33	—1
30— 40	43	42	41	—1
40— 60	48	48	48	—
60—100	54	54	54	—
100—150	59	59	59	—
150—	65	65	65	—

Ensamstående beskattn. bar ink.	Nuv. skala	I prop. föresl. skala	Vårt försl.	Ändr. jfr. med prop.
1 000-tal kr.				
0— 6	10	10	10	—
6— 8	20	15	15	—
8— 9	20	22	20	—2
9— 10	25	22	20	—2
10— 12	25	27	25	—2
12— 15	30	27	25	—2
15— 16	30	31	30	—1
16— 20	36	31	30	—1
20— 25	41	36	35	—1
25— 30	41	40	39	—1
30— 40	45	44	44	—
40— 60	49	49	49	—
60—100	54	54	54	—
100—150	59	59	59	—
150—	65	65	65	—

Vårt förslag innebär sålunda oförändrad tudelningsgräns i förhållande till vad som nu gäller.

Bortfallet av skatteinkomster i följd av vårt förslag kan för budgetåret 1965/66 beräknas till cirka 44 milj. kronor och därefter för helt budgetår till ytterligare cirka 88 milj. kronor.

En penningvärdeförsämring medför vid nuvarande konstruktion av skattesystemet en automatiskt ökad skattebelastning. En inflationsutveckling får sålunda till konsekvens en reell skatteskärpning, som inte avsetts med riksdagens beslut. Då regeringen numera synes räkna en penningvärdeförsämring med 3 å 4 procent per år som en normal företeelse, framstår en indexreglering av skattesystemet som särskilt angelägen. Allmänna skattebe-

redningen har givit sitt principiella förord för en sådan ordning. Vi finner det angeläget att frågan om indexreglering av skatteskalor och grundavdrag skyndsamt upptages till förnyad prövning.

Budget- och samhällsekonomiska konsekvenser av våra förslag

Såsom vi framhållit är det i nuvarande konjunkturläge synnerligen angeläget, att den statliga upplåningen, hålles tillbaka så långt möjligt.

Vi har i tidigare motioner föreslagit vissa utgiftsökningar på områden, som enligt vår mening blivit särskilt eftersatta genom regeringspolitiken.

Det gäller exempelvis stödet till de handikappade grupperna, anslagen till utvecklingshjälpen, vuxenutbildningen, vissa kulturverksamheter, idrotts- och friluftsverksamheten samt vägupprustningen. Med de budgetförstärkningar, som vi samtidigt förordat, medför våra förslag inte någon försvagning av statsbudgeten eller någon ökning av det statliga upplåningsbehovet.

Såsom vi ovan anfört har vi utgått från att några större skattesänkningar inte kan genomföras i nuvarande konjunkturläge. Vi har förordat en höjning av skatten på starksprit, beräknad till 130 milj. kronor. Alkoholdryckerna måste betecknas som umbärliga varor. En spritskattehöjning är sålunda inte på samma sätt som flertalet andra skattehöjningar påtvingande för individen.

De skattesänkningar, varom direkta yrkanden ställts från vårt håll, sträcker sig på helt år räknat något längre än vad vi förordat i fråga om skattehöjning, nämligen till cirka 215 milj. kronor. Våra förslag avser en etappreform för höjning av förvärvsavdragen, vidgade möjligheter till resultatutjämning vid beskattningen, viss sänkning av marginalsikten och en lägre omsskattebelastning på näringslivets maskininvesteringar. Dessa skattesänkningar, som sålunda stimulerar produktivitet och arbetskraftsutbud, bör främja det ekonomiska framåtskridandet och därmed öka skatteunderlaget. Detsamma bör sägas gälla om vårt förslag till ytterligare intensifierad vägupprustning, som bör möjliggöra ökad produktivitet och sänkta kostnader inom näringslivet.

Huvudlinje för en skattereform

Förslagen i propositionen nr 14 betyder, att regeringen tagit upp till behandling vissa av de områden, som allmänna skatteberedningen behandlat. Med de knappa möjligheter, som ur statsfinansiell och framför allt samhällsekonomisk synpunkt nu står till förfogande, har våra omedelbara ändringsförslag måst begränsas till eliminerande av de konsekvenser, som vi funnit mest stötande i det nuvarande statsskattesystemet.

Departementala utredningar har numera tillsatts beträffande dels familjebeskattningen, dels den indirekta beskattningen. Företagsbeskattningen

befinner sig ännu under utredning inom förelagsskatteutredningen. Finansministern har i propositionen understrukt det samband, som socialförsäkringens finansiering och den indirekta beskattningens utformning anses ha med företagsbeskattningen, men har i övrigt inte antytt någon målsättning för fortsatt reformverksamhet på beskattningssystemets område.

Såsom vi framhållit finner vi det angeläget, att en genomgripande reform av beskattningssystemet snarast genomföres. Härvid måste eftersträvas, såsom vi inledningsvis anförde, större enhetlighet och konsekvens i systemets uppbyggnad samt bättre tillgodoseende av bärkraftsprincipen och kravet på hänsyn till produktivets- och arbetsvilja i närings- och samhällslivet.

Genom propositionen beaktas visserligen i väsentlig mån kravet på lättnader för de lägre inkomstgrupperna. Men fortfarande torde det finnas verkliga låginkomstgrupper med behov av skattelättnader. De skattefria orts- eller grundavdragen bör höjas, såsom allmänna skatteberedningen också förordat. Särskilt för småföretagargrupperna är det också av stor vikt, att ökade möjligheter öppnas till resultatutjämning och företagssparande samt till avskrivning av byggnader och maskiner i bättre överensstämmelse med de verkliga kostnaderna.

Våra yrkanden på omedelbara ändringar i fråga om marginalskatten och förvärvsavdragen avser endast etappreformer. För ett tillfredsställande tillvaratagande av viljan till ökade arbetsinsatser krävs mera genomgripande reformer. Vid utformningen av familjebeskattningen måste tillses såväl att den negativa skatteeffekten av den gifta kvinnans inträde på arbetsmarknaden elimineras som att hänsyn tas till den lägre skattekraft, som i stor utsträckning gäller för familjer, där endast en make har förvärvsinkomst. Om den i allmänna skatteberedningen träffade kompromissen beträffande socialförsäkringens finansiering inte leder till förverkligande, bör enligt vår mening folkpensionsavgiften inarbetas efter bärkraftsprincipen i den statliga inkomstbeskattningens skalor.

Vad beträffar den indirekta beskattningens utformning måste eftersträvas dels undantagande av näringslivets investeringar från den allmänna omsättningsskatten och dels avskaffande av punktskatterna, med undantag för tobaks- och spritskatterna samt de till vägupprustningen specialdestinerade bensin- och fordonsskatterna. En permanent investeringsavgift, såsom allmänna varuskatten nu är i sin verkan på näringslivets investeringar, är obestridligen hämmande för konkurrenskraften i vårt näringsliv. Punktbeskattningen har i väsentliga avseenden en i fråga om konsumtion och produktion snedvridande effekt. Särskilt energiskatten måste sägas utgöra en hård belastning för vissa delar av näringslivet, inte minst inom exportnäringarna.

Den av allmänna skatteberedningen förordade mervärdeskatten kan sägas vara en i stort sett renodlad konsumtionsbeskattning, som inte belastar näringslivets investeringar och energiförbrukning. Å andra sidan är det

anledning att understryka de administrativa svårigheter, som det synes svårt att komma ifrån vid en mervärdebeskattning. Det är enligt vår mening angeläget, att de fortsatta övervägandena i denna fråga fullföljes skyndsamt i syfte att få fram en sådan utformning, att den indirekta beskattningen kan bli i stort sett neutral i förhållande till konsumtion och konkurrens.

Långsiktsplaneringen

Frågan om en förbättrad långsiktsplanering beträffande statens inkomster och utgifter har under åtskilliga år varit aktuell. Ett resultat härav är att regeringen under de senaste åren i samband med den s.k. kompletteringspropositionen presenterat en långtidsbudget, innehållande en vag inkomst- och utgiftsprognos för två å tre budgetår framöver. Utformningen och sättet för framläggandet har emellertid varit sådana, att en mera ingående debatt om långsiktsplaneringen knappast kunnat komma till stånd i riksdagen. Därtill kommer, att materialet hittills haft mycket litet att berätta om de närmare planerna för reformarbetet.

Det är naturligtvis i första hand regeringens uppgift som handhavare av den administrativa och verkställande makten att svara för reformförslagens utformning. För en parlamentarisk demokrati, där det reella avgörandet alltid ligger hos folkrepresentationen, bör det dock vara angeläget, att planeringen av reformarbetet i så stor utsträckning som möjligt sker i samverkan mellan regering och folkrepresentation. Förhållandena i detta avseende är enligt vår mening för närvarande inte tillfredsställande. Situationen kan sägas vara kännetecknad av att regeringen visserligen i stor utsträckning upptagit reformkrav, som framförts i motioner i riksdagen, men lämnat folkrepresentationen i stort sett utan informationer om reformplanering och regeringsprogram. Olägenheterna härav måste sägas ha blivit större, sedan det blivit allt vanligare att regeringen baserar reformförslag på enbart departementalberedningar i stället för parlamentariska utredningar.

Det torde inte kunna bestridas, att långsiktsplaneringen under senare tid i hög grad kännetecknats av ryckighet. Statsfinanserna spelar numera en utomordentligt stor roll för den samhällsekonomiska utvecklingen. Det kan inte anses tillfredsställande, att finanspolitiken under den konjunkturuppgång, som började 1963, fått spela en så expansiv roll, att den åtstramande uppgiften i orimligt hög grad överförts till penningpolitiken, med negativa konsekvenser för stora delar av produktionen. På samma sätt hade finanspolitiken under den tidigare konjunkturedgången 1961—1962 en åtstramande verkan, då den i stället borde varit stimulerande. Vad de i propositionen nr 14 föreslagna detaljreformerna kan innebära i fråga om långsiktsplaneringen för skattesystemet synes oss svårt att avgöra. Det som

kan sägas är att inga informationer om regeringens planer lämnades höst- riksdagen, trots att frågan då hade särskilt stor aktualitet, och att rege- ringens vidare planer i fråga om skattesystemets utformning i stort sett är obekanta utanför Kungl. Maj:ts kansli.

Läget nu och framöver ställer enligt vår mening särskilt stora krav på långsiktsplaneringen av statens inkomster och utgifter. Såsom vi fram- hållit finns det mycket angelägna reformkrav i fråga om såväl trygghets- politiken som samhällets förutsättningsskapande uppgifter. Å andra sidan är det i hög grad angeläget, att lättnader kan uppnås i det hårda skatte- trycket och att skattesystemet därvid på bättre sätt än hittills kan utfor- mas efter bärkraftsprincipen och med hänsyn till viljan till ökade arbets- insatser i närings- och samhällsliv. Den angelägenhetsgradering i reform- verksamheten och den hårda sparsamhet i statsförvaltning och statsverk- samhet, som dessa målsättningar nödvändiggör, kräver enligt vår mening en effektiv samverkan mellan regering och riksdag i fråga om långsikts- planeringen av statens utgifts- och inkomstpolic.

Det material, som ingått i de s. k. långtidsbudgeterna, bör kunna byggas ut och utformas på ett sådant sätt att det bättre kan tjäna som underlag för riksdagens debatt. De reformer, som regeringen planerar, bör till sina huvuddrag samtidigt kunna meddelas riksdagen. I informationsmaterialet bör även kunna ingå en redovisning för arbetet inom det ekonomiska plane- ringsrådet och andra sådana till regeringens kansli knutna beredningsorgan. Om regeringens planering på sådant sätt förelägges riksdagen, bör genom riksdagens debatt en säkrare angelägenhetsgradering och avvägning i reform- verksamheten kunna vinnas.

En sammanställning rörande långsiktsplaneringen bör kunna lämnas riksdagen på grundvalen av en sådan skrivelse och sådant meddelande, som förutsättes i RO § 56, och därmed komma under riksdagens debatt. Även andra former bör givetvis kunna övervägas. Lämpligast synes vara att plane- ringsdebatterna äger rum under höstriksdagen. Det torde ju kunna för- utsättas, att riksdagen numera utan undantag måste samlas även till höst- session.

Med hänvisning till vad ovan anförts för vi hemställa,

- I. att riksdagen måtte fastställa skalorna för den statliga inkomstbeskattningen i enlighet med vad som i motionen förordats, att gälla från och med den 1 januari 1966; samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till den härför erforderliga författningstexten;
- II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla
  - a) om skyndsamma överväganden och förslag beträffande en sådan beskattningsreform, att större enhetlighet uppnås i skattesystemet och beskattningen bättre anpas- sas efter bärkraftsprincipen och kraven på hänsyn till

konkurrenskraften inom näringslivet och viljan till ökade arbetsinsatser inom närings- och samhällsliv i enlighet med motionens syfte;

b) om skyndsam prövning av frågan om indexreglering av skattesystemet i enlighet med motionens syfte; samt

c) om att Kungl. Maj:t måtte lämna riksdagen sammanställning rörande långsiktsplaneringen av statens utgifts- och inkomstpolitik att tjäna som underlag för riksdagens debatt rörande angelägenhetsgraderingen inom reformarbetet och besparingsmöjligheterna inom de statliga utgiftsområdena.

Stockholm den 9 februari 1965

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn

Nils G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Gustaf Svensson
i Vä

Gunnar Larsson
i Luttra

Harald Larsson
i Hedenäset
